

Pabo-opleidingen zitten in de lift

De pabo's hebben de afgelopen jaren veel stappen gezet om de kwaliteit verder te versterken, onder meer door de invoering van de toelatingstoetsen. Deze maatregelen betalen zich nu uit. Toch bestaan over de toelatingstoetsen nog altijd de nodige misverstanden.

Barbara de Kort, voorzitter van het Landelijk Overleg Lerarenopleidingen Basisonderwijs: "Het is een verkeerde aanname dat de toetsen zijn ingevoerd om tot selectie van studenten te komen met hogere examencijfers. De toelatingstoetsen zijn in 2015 is ingevoerd als toetsen 'voor de poort' van de pabo om te checken of aspirant-studenten over voldoende basiskennis beschikken om aan de opleiding te beginnen. In jargon worden de toetsen ook wel deficiëntie toetsen genoemd." In deze factsheet zetten we een aantal feiten over deze toelatingstoetsen voor de pabo op een rij.

De Vereniging Hogescholen constateert dat sinds 2015 de uitval in de propedeuse minder wordt en belangrijker nog, dat de instroom weer toeneemt. Deze signalen worden met cijfers onderbouwd. Gezien het huidige aantal aanmeldingen lijkt de instroom in 2018-2019 opnieuw toe te nemen.

Wat was het doel van de toelatingstoetsen?

Om de kwaliteit van de leraar basisonderwijs te vergroten, werden vanaf het studiejaar 2015-2016 bijzondere nadere vooropleidingseisen ingevoerd voor de pabo. Elke aspirant-student die kiest voor de pabo moet voor aanvang van de studie aantonen over voldoende basiskennis te beschikken van de vakgebieden aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek. Beter voorbereid naar de pabo, mede om het wegwerken van deficiënties tijdens de opleiding te voorkomen. Behaalde eindexamencijfers, in het algemeen of voor de voornoemde vakken, spelen hierin geen enkele rol.

De formulering van de bijzondere nadere vooropleidingseisen van de toelatingseisen werd in overleg met het ministerie van OCW ingevoerd als antwoord op de brede maatschappelijk wens om zo goed mogelijk opgeleide leraren voor de klas te krijgen. Door middel van behalen van toelatingstoetsen wordt voorkomen dat pabo's binnen het curriculum tijd moeten besteden aan het wegwerken van lacunes in de veronderstelde voorkennis van studenten en wordt de overladenheid van het curriculum beperkt. Aspirant-studenten die niet aan de eisen voldoen (mbo-studenten en havo-leerlingen die in een of meerdere van de vakken geen eindexamen hebben gedaan) kunnen dit alsnog aantonen door middel van het behalen van toelatingstoetsen. Studenten met een vwo-diploma, hbo-diploma of wo-diploma voldoen bij voorbaat aan de bijzondere nadere vooropleidingseisen.

Er is tot op heden één onderzoek verricht naar het studiesucces van studenten die instaptoetsen hebben gemaakt. Dat onderzoek heeft gekeken naar de rekentaaligheid van dit specifieke cohort studenten op vijf pabo's, gemeten aan de hand van de scores voor de Wiscat-toets die in het eerste jaar van de pabo af wordt genomen. Het onderzoek concludeert dat het cohort 2015 een hogere gemiddelde score heeft op de Wiscat-toets ten opzichte van voorgaande jaren. De onderzoekers vinden het "aannemelijk dat de invoering van de veranderende toelatingseisen een verklarende factor is". De conclusie is dat "het aantal sterke rekenaars door de nieuwe instroomtoetsen is vergroot". Dit onderzoek van Ronald Keijzer en Petra van den Brom-Snijders is verschenen in het Tijdschrift voor Hoger Onderwijs.

Kwaliteit en diversiteit van de instroom

De vooropleidingseisen voor de pabo leidden tot een forse daling van de instroom bij de invoering in 2015/2016. Inmiddels is deze instroom weer aan het aantrekken van 3.901 studenten in 2015, naar 4.313 studenten in 2017. Het aantal mannen dat dit studiejaar startte op de pabo groeide met 18% vergeleken met 2016. In totaal is een kwart van de 4.313 eerstejaars pabostudenten mannelijk. Daarnaast melden zich steeds meer vwo'ers aan bij de pabo, het percentage vwo'ers dat zich aanmeldt voor de pabo ligt met 15% aanzienlijk hoger dan het gemiddelde dat zich aanmeldt voor het hbo.

Het aantal deeltijdstudenten op de pabo is in 2017 met 30% gegroeid. Deze groei wordt met name veroorzaakt door een sterke stijging van het aantal studenten in de verkorte deeltijdtrajecten. Dit zijn meestal tweejarige trajecten voor studenten die reeds een ho-diploma op zak hebben en waarmee dus een geheel nieuwe doelgroep wordt aangeboord. De stijging van deze groep is opvallend te noemen en vormt hiermee een waardevol opleidingstraject.

Instroom, opleiding tot basisonderwijs (voltijd, deeltijd en dual)						
Hoogste vooropleiding	2012	2013	2014	2015	2016	2017
havo	2,496	2,544	2,593	1,932	2,158	2,048
ho	246	282	271	245	284	316
mbo	1,850	2,035	2,023	952	1,059	1,149
onbekend	85	48	33	15	14	67
overig	130	164	139	88	78	92
vwo	636	699	667	669	629	641
Eindtotaal	5,443	5,772	5,726	3,901	4,222	4,313
Hoogste vooropleiding	2012	2013	2014	2015	2016	2017
havo	46%	44%	45%	50%	51%	47%
ho	5%	5%	5%	6%	7%	7%
mbo	34%	35%	35%	24%	25%	27%
onbekend	2%	1%	1%	0%	0%	2%
overig	2%	3%	2%	2%	2%	2%
vwo	12%	12%	12%	17%	15%	15%
Eindtotaal	5,443	5,772	5,726	3,901	4,222	4,313

Uitval neemt af

De uitval en studiewissel na 1 jaar bij de opleiding tot leraar basisonderwijs – de grootste opleiding in de sector onderwijs – laat de laatste jaren een dalende trend zien van 31,9% uitvallers en studiewisselaars na 1 jaar voor cohort 2012, naar 24,3% voor cohort 2016. Ten opzichte van cohort 2012 is het percentage pabo-studenten dat na 1 jaar is uitgevallen of van opleiding is gewisseld met 7,6%-punten gedaald tot 24,3% in cohort 2016. Deze daling komt vooral voor bij vrouwen. In cohort 2012 was er na 1 jaar 29,6% van de vrouwelijke pabo-studenten uitgevallen of gewisseld van opleiding, tegenover 20,4% in 2016. Bij mannen was dit 41,3% in 2012 en is dit gedaald tot 38,6% in 2016.

De uitval na het eerste jaar is teruggelopen van 18,4% (cohort 2014) naar 10,8% (cohort 2015). Bovendien zijn de slagingspercentages op de Wiscat toets van de studenten met een mbo vooropleiding gestegen van 59% (cohort 2014) naar 66% (cohort 2015).

Samenvattend

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	groei
Instroom	5,439	5,772	5,726	3,901	4,222	4313	2,2%
uitval aantallen na 1e jaar	844	1001	1055	420	527	nbn	
uitval % na 1e jaar	15.5%	17.4%	18.4%	10.8%	12.5%	nbn	
geslaagden % WISCAT	76%	74%	65%	75%	80%	nbn	
geslaagden % WISCAT met MBO vooropleiding	61%	54%	43%	59%	66%	nbn	

Kwaliteit pabo afgelopen jaren aanzienlijk gestegen

De afgelopen jaren hebben lerarenopleidingen stevig ingezet op het versterken van de kenniscomponent van de opleidingen. Dit doen zij gezamenlijk, in het programma 10voordeleraar. Binnen dit programma ontwikkelen zij landelijke kennisbases en kennistoetsen, en wordt er gewerkt met vormen van peer-review om de gezamenlijke kwaliteit van de opleidingen te borgen. Deze werkwijze versterkt bovendien de docentprofessionaliteit. Dit heeft een duidelijk positief effect gehad, zo blijkt ook uit de rapporten over de kwaliteit van de Pabo's. Deze concluderen dat de kwaliteit van de hbo-lerarenopleidingen de afgelopen jaren aanzienlijk is gestegen. De inzet van de hogescholen loont, dat blijkt onder andere uit rapporten van de Inspectie van het Onderwijs en de NVAO uit 2016. Bij de lerarenopleidingen is de aandacht voor vakken versterkt, het aantal opleidingsscholen is uitgebreid waarmee de samenwerking met het werkveld een extra impuls heeft gekregen. De speerpunten waar de lerarenopleidingen nu op inzetten zijn: de instroom naar de pabo weer zoveel mogelijk terugbrengen naar het oude niveau om tegemoet te komen aan de tekorten in het PO en meer diversiteit in de studentenpopulatie en daarmee de toekomstige leraren.

Bijlage Instroom pabo opleiding

Opleiding tot docent basisonderwijs									
Instroom									
Per vorm									
	vorm	2013	2014	2015	2016	2017	absoluut	%	
	dt	531	455	355	404	526	122	30.2%	
	duaal	7	5	13	17	21	4	23.5%	
	vt	5,234	5,266	3,533	3,801	3,766	-35	-0.9%	
	Eindtotaal	5,772	5,726	3,901	4,222	4,313	91	2.2%	
Naar geslacht									
	geslacht	2013	2014	2015	2016	2017	absoluut	%	
	m	1,111	1,164	848	936	1,104	168	17.9%	
	v	4,661	4,562	3,053	3,286	3,209	-77	-2.3%	
	Eindtotaal	5,772	5,726	3,901	4,222	4,313	91	2.2%	
Vorm en geslacht									
	vorm	geslacht	2013	2014	2015	2016	2017	absoluut	%
dt		m	135	87	79	108	138	30	27.8%
		v	396	368	276	296	388	92	31.1%
Totaal dt			531	455	355	404	526	122	30.2%
duaal		m	1	2	3	5	4	-1	-20.0%
		v	6	3	10	12	17	5	41.7%
Totaal duaal			7	5	13	17	21	4	23.5%
vt		m	975	1,075	766	823	962	139	16.9%
		v	4,259	4,191	2,767	2,978	2,804	-174	-5.8%
Totaal vt			5,234	5,266	3,533	3,801	3,766	-35	-0.9%
Eindtotaal			5,772	5,726	3,901	4,222	4,313	91	2.2%

Bijlage inschrijvingen | totaal aantal studenten op de pabo

Inschrijvingen									
Per vorm									
	vorm	2012	2013	2014	2015	2016	absoluut	%	
	dt	3,893	3,526	3,299	3,023	3,045	22	0.7%	
	duaal	74	63	43	52	64	12	23.1%	
	vt	20,877	20,798	20,558	18,085	17,627	-458	-2.5%	
	Eindtotaal	24,844	24,387	23,900	21,160	20,736	-424	-2.0%	
Naar geslacht									
	geslacht	2012	2013	2014	2015	2016	absoluut	%	
	m	4,585	4,798	4,905	4,460	4,587	127	2.8%	
	v	20,259	19,589	18,995	16,700	16,149	-551	-3.3%	
	Eindtotaal	24,844	24,387	23,900	21,160	20,736	-424	-2.0%	
Vorm en geslacht									
	vorm	geslacht	2012	2013	2014	2015	2016	absoluut	%
dt		m	850	834	781	742	785	43	5.8%
		v	3,043	2,692	2,518	2,281	2,260	-21	-0.9%
Totaal dt			3,893	3,526	3,299	3,023	3,045	22	0.7%
duaal		m	14	13	13	17	23	6	35.3%
		v	60	50	30	35	41	6	17.1%
Totaal duaal			74	63	43	52	64	12	23.1%
vt		m	3,721	3,951	4,111	3,701	3,779	78	2.1%
		v	17,156	16,847	16,447	14,384	13,848	-536	-3.7%
Totaal vt			20,877	20,798	20,558	18,085	17,627	-458	-2.5%
Eindtotaal			24,844	24,387	23,900	21,160	20,736	-424	-2.0%

Bijlage diploma's pabo opleidingen

Diploma's								
Per vorm								
	vorm	2012	2013	2014	2015	2016	absoluut	%
	dt	904	771	688	673	677	4	0.6%
	duaal	18	25	11	8	9	1	12.5%
	vt	3,638	3,405	3,444	3,122	3,130	8	0.3%
	Eindtotaal	4,560	4,201	4,143	3,803	3,816	13	0.3%
Naar geslacht								
	geslacht	2012	2013	2014	2015	2016	absoluut	%
	m	567	551	608	526	545	19	3.6%
	v	3,993	3,650	3,535	3,277	3,271	-6	-0.2%
	Eindtotaal	4,560	4,201	4,143	3,803	3,816	13	0.3%
Vorm en geslacht								
vorm	geslacht	2012	2013	2014	2015	2016	absoluut	%
dt	m	133	131	110	118	122	4	3.4%
	v	771	640	578	555	555	0	0.0%
Totaal dt		904	771	688	673	677	4	0.6%
duaal	m	1	3	3	2	3	1	50.0%
	v	17	22	8	6	6	0	0.0%
Totaal duaal		18	25	11	8	9	1	12.5%
vt	m	433	417	495	406	420	14	3.4%
	v	3,205	2,988	2,949	2,716	2,710	-6	-0.2%
Totaal vt		3,638	3,405	3,444	3,122	3,130	8	0.3%
Eindtotaal		4,560	4,201	4,143	3,803	3,816	13	0.3%

